

HET NATIONALE BALLET

ZONDAG 19 JUNI 1988 - HET MUZIEKTHEATER AMSTERDAM - 20.15 UUR

HET NEDERLANDS BALLETORKEST o.l.v. ROELOF VAN DRIESTEN

HANSON STRIJKKWARTET (voor Four Schumann pieces)

De volgorde van het programma is (in tegenstelling tot hetgeen in het programmaboek vermeld staat) als volgt:

1. Four Schumann pieces (Hans van Manen/Robert Schumann)
pauze
2. Prologue and celebration (Nils Christe/Ellen Taaffe Zwilich)
pauze
3. Bread dances (Edouard Lock/Pjotr Iljitsj Tsjaikovski)

1. FOUR SCHUMANN PIECES

Choreografie: Hans van Manen

Muziek: Robert Schumann (Strijkkwartet in A major, op.41,nr.3; 1848)

Decor- en kostuumontwerp: Jean-Paul Vroom

Lichtontwerp: naar Charles Bristow (Theatre Projects Services Ltd.)

Wereldpremière: 31 januari 1975, The Royal Ballet, Londen

Première bij Het Nationale Ballet:

5 juni 1976, Rotterdamse Schouwburg, Rotterdam

Reprise bij Het Nationale Ballet:

16 juni 1988, Het Muziektheater Amsterdam (Holland Festival 1988)

Tijdsduur: 32 minuten

Alan Land

Alexandra Radius
Wim Broeckx

Jane Lord
Margus Spekkers

Simonetta Lysy
Reinbert Martijn

Valerie Clark
Hein Hazenberg

Claire Philippart
Alfredo Fernandez

PAUZE

2. Prologue and celebration

Choreografie: Nils Christe
Muziek: Ellen Taaffe Zwilich
(Prologue and variations; 1984 - Celebration; 1984)
Decor- en kostuumontwerp: Keso Dekker
Lichtontwerp: Jan Hofstra
Première bij Het Nationale Ballet (tevens wereldpremière):
16 juni 1988, Het Muziektheater Amsterdam (Holland Festival 1988)
Tijdsduur: 21 minuten
Assistente van de choreograaf: Annegien Sneep

Valerie Valentine
Robert Machherndl

Coleen Davis
Zoltán Solymosi

Nathalie Caris Rachel Beaujean
John Wisman Ruben Brugman

Simonetta Lysy Mandy-Jayne Richardson
Margus Spekkers David Newson

Jeannette den Blijker - Melinda Booth - Mirjam Braam - Valerie Clark -
Saskia Krol - Daniëlle Valk - Sandra Verbaas - Charlotte Toner

Sabrino van der Kamp - Robert Bell - Hein Hazenberg -
Giuseppe Canale - Gilles den Hartog - Johan Greben -
Stephen White - Till Schmidt Rimpler

PAUZE

3. Bread dances

Choreografie: Edouard Lock
Muziek: Pjotr Iljitsj Tsjaikovski (Vioolconcert)
Decorontwerp: Luc Dussault
Kostuumontwerp: Zed Poinpoin
Lichtontwerp: Jan Hofstra
Première bij Het Nationale Ballet (tevens wereldpremière):
16 juni 1988, Het Muziektheater Amsterdam (Holland Festival 1988)
Tijdsduur: 30 minuten

Rachel Beaujean - Melinda Booth - Coleen Davis - Cathy Nussbaumer -
Silvia Petranca - Claire Philippart - Maartje Prince - Anna Seidl
Bruno Barat - Clint Farha - Enrico Mathis -
Pierre Paradis - Krzysztof Pastor

Vioolsolo: Theodora Geraets

Het citaat in het laatste deel van de film is uit de roman
Mémoires d'Hadrien van Marguerite Yourcenar

kleurenimpressie nieuw stuk Nils — HNB/HF — KES. Dikker

HET NATIONALE BALLET

88

HANS VAN MANEN
EDOUARD LOCK
NILS CHRISTE

HET NATIONALE BALLET

87

presenteert

88

P ROGRAMMA

16/28 JUNI

1988

Roelof van Driesten

1 FOUR SCHUMANN PIECES

choreografie: HANS VAN MANEN*muziek:* ROBERT SCHUMANN*pauze*

2 WERELDPREMIÈRE BREAD DANCES

choreografie: EDOUARD LOCK*muziek:* PIOTR ILJITSJ TSJAJKOVSKI*pauze*

3 WERELDPREMIÈRE PROLOGUE AND CELEBRATION

choreografie: NILS CHRISTE*muziek:* ELLEN TAAFFE ZWILICH

HET NATIONALE BALLET

HET NEDERLANDS BALLETORKEST

HET HANSON STRIJKKWARTET

ROELOF VAN DRIESTEN, *dirigent*THEODORA GERAETS, *viool*

HET MUZIEKTHEATER

donderdag 16, vrijdag 17*, zaterdag 18, zondag 19 en maandag 20 juni 1988, 20.15 uur

DANSTHEATER AAN 'T SPUI

donderdag 23 en vrijdag 24 juni 1988, 20.15 uur

ROTTERDAMSE SCHOUWBURG

maandag 27 en dinsdag 28 juni 1988, 20.15 uur

(* besloten voorstelling t.b.v. de AMRO-Bank N.V.)

AMSTERDAM
DEN HAAG
ROTTERDAM

2 AVONDVULLENDE
BALLETKLASSIEKERS

IN

BALLET

FESTIVAL

2/10 JULI

HET NATIONALE BALLET

Summer
Amsterdam Zomer 88
Été
Sommer
Theater Music Dance

8 VOORSTELLINGEN
IN HET MUZIEKTHEATER
IN AMSTERDAM

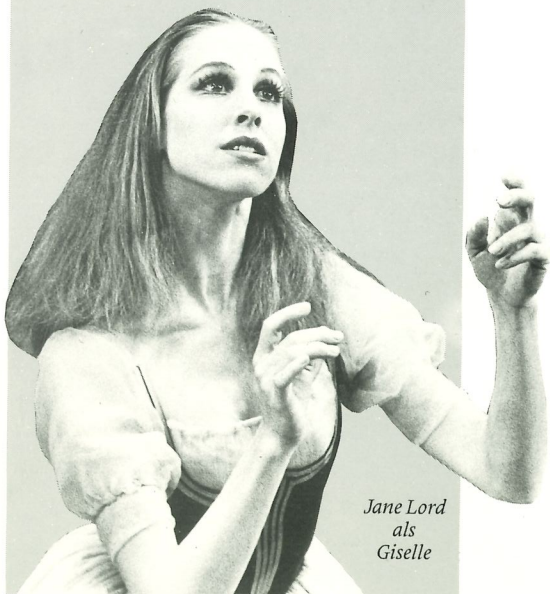
- 1 **HET ZWANENMEER**
Productie van Rudi van Dantzig en
Toer van Schayk, naar Marius Petipa
en Lev Ivanov
Muziek: Pjotr Iljitsj Tsjajkovski

zaterdag 2, zondag 3, maandag 4
en dinsdag 5 juli, 20.15 uur

- 2 **GISELLE**
Productie van Peter Wright, naar
Marius Petipa, Jean Coralli en
Jules Perrot
Muziek: Adolphe Adam

donderdag 7, vrijdag 8, zaterdag 9 en
zondag 10 juli 1988, 20.15 uur

Alle voorstellingen worden begeleid
door het Nederlands Balletorkest

Jane Lord
als
Giselle

HET NATIONALE BALLET

88

Het Nationale Ballet ontstond in 1961, door fusie van het Amsterdams Ballet en het Nederlands Ballet. Sonia Gaskell, oprichtster van laatstgenoemd gezelschap, was de eerste die de artistieke principes vastlegde voor Het Nationale Ballet. Naast dat van vele anderen, was het vooral haar werk dat tenslotte resulteerde in de oprichting van een nationaal balletgezelschap. Het Nationale Ballet, gevestigd in Amsterdam, wordt gesubsidieerd door de lokale overheid en het rijk en telt nu ruim 85 dansers onder zijn 150 medewerkers.

Voor zijn ruim 120 voorstellingen per seizoen wordt het gezelschap meestal begeleid door het Nederlands Balletorkest. Eerst onder leiding van Gaskell en sinds 1968 met Rudi van Dantzig als artistiek leider, heeft Het Nationale Ballet veel bijgedragen aan de rijk bloeiende, Nederlandse danscultuur. Waarbij de groep zijn eigen karakter ontleent aan de overtuiging, dat een balletgezelschap moet zijn gebaseerd op de solide tradities en verworvenheden van het academische of klassieke ballet en tegelijkertijd open moet staan voor nieuwe ontwikkelingen.

Om de kloof te overbruggen, die was ontstaan door het ontbreken van een nationale danstraditie, heeft Het Nationale Ballet in ruim een kwart eeuw een repertoire opgebouwd dat veel van de vermaardste balletten uit de dansgeschiedenis bevat. Van de klassiek-romantische ballet zoals *Giselle*, *De Schone Slaapster* en *Het Zwanenmeer*, tot balletten uit de Diaghilev-periode (zoals *Petroesjka*) en latere historische hoogtepunten uit het internationale repertoire. Maar ook eigentijdse danskunst heeft Het Nationale Ballet altijd van essentieel belang geacht. Dat blijkt onder meer uit populaire balletten zoals Frederick Ashton's *Midzomernachtsdroom* en Assepoesteren Harald Landers *Etudes*.

Het grote aandeel van balletten van de grootmeester George Balanchine (maar liefst 22), is één van de belangrijkste pijlers van dat moderne repertoire. Wat de tweede pijler van het moderne repertoire betreft, is Het Nationale Ballet zo gelukkig dat het veertien jaar lang de beschikking heeft gehad over maar liefst drie internationaal vermaarde huischoreografen: artistiek leider Rudi van Dantzig, Hans van Manen en Toer van Schayk, waarbij Van Manen er afgelopen zomer voor heeft gekozen opnieuw freelance te gaan werken. Deze drie choreografen hebben Het Nationale Ballet een geheel eigen, artistiek gezicht gegeven. Sinds september 1986 is Het Nationale Ballet vaste bewoner en bespeler van Het Muziektheater, het nieuwe theater in Amsterdam voor ballet en opera.

(Luuk Utrecht, danshistoricus en -recensent)

I

FOUR SCHUMANN PIECES

choreografie

HANS VAN MANEN

muziek

ROBERT SCHUMANN (Strijkkwartet in A major, op. 41, nr.3; 1848)

decor- en kostuumontwerp

JEAN-PAUL VROOM

lichtontwerp

CHARLES BRISTOW (Theatre Projects Services Ltd.)

wereldpremière

31 JANUARI 1975, THE ROYAL BALLET, LONDEN

première bij Het Nationale Ballet

5 JUNI 1976, ROTTERDAMSE SCHOUWBURG, ROTTERDAM

reprise bij Het Nationale Ballet

16 JUNI 1988, HET MUZIEKTHEATER AMSTERDAM

tijdsduur

32 MINUTEN

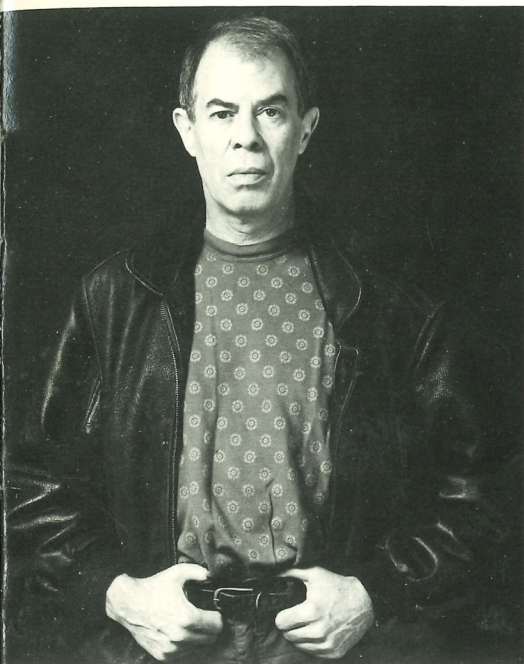
In *Four Schumann pieces* richt choreograaf Hans van Manen alle aandacht op één enkel individu: een man die in romantische bespiegeling verdiept lijkt te zijn.

Doordat deze mannelijke solist bijna constant aanwezig is, ook wanneer hij zelf niet danst, wordt de indruk gewekt dat de vijf hem omringende paren gestalte geven aan zijn fantasieën. De emotionaliteit die het thema van de relatievorming begeleidt, is hierbij onmiskenbaar maar blijft sterk ingehouden van karakter, ook al doordat Van Manen meer dan gewoonlijk gebruik maakt van de strenge vormen van de academische (klassieke) danstechniek. Vooral in de eerste drie delen van het ballet is er een sfeer van weemoed, kenmerkend voor herinneringen aan wat geweest is en voor verlangens die nog on vervuld zijn.

Deze melancholie komt al in het eerste deel tot uiting in een dromerig lijnenspel. In het tweede deel contrasteert de rust van de hoofdfiguur met de vitaliteit van het ensemble, maar de veerkrachtige en wervelende bewegingsthema's doen nergens afbreuk aan de hoffelijke en elegante stijl die het geheel kenmerkt. Het derde deel is dramatischer van aard en hier is de man zelf nadrukkelijk betrokken bij de paarvorming: op een vormelijke manier in een duet met één van de twee vrouwelijke solisten en daarna hartstochtelijker, eerst met de andere vrouw en dan weer met de eerste. Hoogtepunt hier is het duet met de andere mannelijke solist, dat in kameraadschappelijke harmonie begint maar waar steeds meer eisen aan de relatie worden gesteld.

Aan het einde van dit deel blijft de hoofdfiguur in eenzaamheid achter, maar blijmoedige berusting lijkt de moraal te zijn van dit ballet. Zo getuigt het vierde deel met zijn opgewekte sfeer voornamelijk van een danslust die uitdrukking kan zijn van levensvreugde.

Luuk Utrecht

HANS VAN MANEN

Hans van Manen en Anthony Dowell

Hans van Manen werd geboren in Nieuwer Amstel. Zijn eerste balletlessen nam hij in de Amsterdamse studio van Sonia Gaskell, die hem in 1951 als danser opnam in haar groep Ballet Recital. Maar al in 1952 ging Van Manen over naar het door Françoise Adret geleide Ballet van de Nederlandse Opera. Daar bleef hij tot 1959 en maakte er in 1957 zijn debuut als choreograaf met *Feestgericht*. Na korte tijd als danser gewerkt te hebben bij de Parijse groep Les Ballets de Paris van Roland Petit, sloot Van Manen zich in 1960 als danser en choreograaf aan bij het Nederlands Dans Theater, waar hij in hun eerste seizoen als gastchoreograaf had gewerkt. In 1961 werd hij daar ook artistiek directeur, met als mede-directeur eerst Benjamin Harkarvy (van 1965 tot 1969) en vanaf 1969 Glen Tetley. In 1970 verliet Van Manen het Nederlands Dans Theater en ging free-lance als choreograaf werken. Zo creëerde hij in 1972 zijn eerste ballet bij Het Nationale Ballet, *Twilight*. Vanaf het seizoen 1973/1974 tot afgelopen zomer, was Hans van Manen als choreograaf/regisseur aan Het Nationale Ballet verbonden.

Van Manen is één van de weinige choreografen die het moderne ballet – als combinatie van academische ballettechniek met moderne dans- en bewegingstechnieken – bij een groot publiek populair heeft weten te maken. Hij behoort dan ook tot de toonaangevende danskunstenaars die vooral in de jaren '60 vorm gaven aan de – nu gebruikelijke – synthese van academische dans en moderne danstechnieken. Bepaalde aspecten van Van Manens choreografieën zijn spreekwoordelijk: de helderheid en schijnbare eenvoud en de uiterste evenwichtige, mathematisch aandoende structuur van zijn bewegingscomposities. In het algemeen laat Van Manen zich door vormproblemen en constructieprincipes leiden. Vooral bij het Nederlands Dans Theater heeft veel van zijn werk een experimenteel karakter. Tot de bekendste voorbeelden hiervan behoren *Solo For Voice I* (1968) en *Mutations* uit 1970.

Tot de opmerkelijkste balletten met een experimenteel karakter en nadruk op de vorm, behoren bij Het Nationale Ballet het duet *Twilight* en het videoballet *Live* uit 1979. Door *Live* behoort Van Manen tot de pioniers, die het medium video gingen gebruiken voor theaterstukken. Bovendien heeft hij in Nederland de aanzet gegeven tot het gebruik van video voor systematische registratie van balletten. Bij Het Nationale Ballet werd Van Manens dansstijl academischer. Hierbij is meer nadruk gekomen op elegante dansthema's en gepolijste bewegingspatronen terwijl – vooral in de jaren '70 – de sfeer van zijn gedanstestemmingsbeelden hoofser en romantischer is geworden. Wat het romantische betreft, gaat het in zijn balletten altijd om menselijke verhoudingen, die vooral door het erotische spel van aantrekking en afstoting worden gekleurd. Tot zijn meest lyrische en romantische stukken behoren *Adagio Hammerklavier* (1973) – dat voor velen een artistiek hoogtepunt is – *Four Schumann pieces* (1975), *Grand Trio* (1978) en *Pianovariaties III (Trois Gnossiennes)*, 1982).

Hans van Manen heeft bijna 70 balletten gecreëerd. Hiervan staan er negenentwintig op het repertoire van Het Nationale Ballet. In Nederland heeft Van Manen behalve voor het Nederlands Dans Theater en Het Nationale Ballet ook balletten gemaakt voor het Scapino Ballet en Stichting Dansproductie. Ook internationaal is zijn werk een begrip, getuige de circa veertig buitenlandse gezelschappen die zijn balletten uitvoeren. Tot de internationale sterren die zijn balletten hebben vertolkt behoren Anthony Dowell (voor wie Van Manen *Four Schumann pieces* bij The Royal Ballet creëerde), Marcia Haydée, Natalia Makarova en Rudolph Nureyev.

Luuk Utrecht

EDOUARD LOCK

2

Choreograaf Edouard Lock werd geboren in Casablanca, Marokko, als zoon van Spaanse ouders, die toen hij twee jaar was naar Canada emigreerden. Na zijn middelbare schoolopleiding gaat Lock film studeren aan de Concordia University en werkt met allerlei filmcollectieven. Via een workshop komt hij toevallig in aanraking met dans. Enige tijd later keert hij zich af van het filmen en richt in Montreal zijn eigen gezelschap Edouard Lock Danseurs op, waaruit in 1980 La La La Human Steps ontstaat, de groep waarvan Lock nu artistiek leider en choreograaf is.

La La La Human Steps heeft internationaal de aandacht getrokken door de spectaculaire manier waarop met alle tradities in de dans wordt gebroken. In Locks choreografieën roepen de vaak acrobatische energieontladingen van de dansers associaties op met het hectische en jachtige leven van een metropool als New York. In zijn sterk visuele werk, vaak gezet op elektronische muziek, neemt Lock grote bewegingsrisico's door het gooi- en smijtwerk waarmee de dansers met een welhaast onuitputtelijke energie het toneel in bezit nemen.

In het Holland Festival van 1985 was La La La Human Steps voor het eerst in Nederland te zien. De groep baarde toen zeer veel opzien met Locks productie *Human Sex*. Het was naar aanleiding van deze productie dat Rudi van Dantzig, artistiek leider van Het Nationale Ballet, Edouard Lock benaderde om een ballet voor en bij Het Nationale Ballet te komen maken. Het succes van La La La Human Steps heeft er voor gezorgd dat Lock inmiddels een veelgevraagd choreograaf is.

Zo nodigde regisseur Peter Zadek hem uit om met hem aan een opera te werken en vroeg rock-ster David Bowie hem zijn show te choreograferen. Ofschoon beide aanbiedingen in eerste instantie vanwege een overvolle agenda door Lock zijn afgeslagen, loopt het contact met Bowie nog steeds.

Naast de wereldpremière van *Bread Dances* bij Het Nationale Ballet, is ook het nieuwste werk van Lock voor zijn eigen groep in het Holland Festival te zien.

In de Stadsschouwburg in Amsterdam beleeft op dinsdag 28 juni a.s. zijn productie *New Demons* de Europese première. Vervolgvoorstellingen van *New Demons* vinden plaats op 29 en 30 juni.

Kasper van Noppen

Edouard Lock in de studio met Anna Seidl en Enrico Mathis

B read dances

choreografie

EDOUARD LOCK

muziek

PJOTR ILJITSJ TSJAJKOVSKI (Vioolconcert)

decorontwerp

LUC DUSSAULT

kostuumontwerp

ZED POINPOIN

lichtontwerp

JAN HOFSTRA

première bij Het Nationale Ballet

(tevens wereldpremière)

16 JUNI 1988, HET MUZIEKTHEATER AMSTERDAM

tijsduur

30 MINUTEN

De film in het premièreballet van

Edouard Lock is opgenomen en gemonteerd

bij Q-Point Studio's in Utrecht

Camera: Henk van Dijk

EDOUARD LOCK OVER BREAD DANCES

In 1961 ontdekte astronoom James Gleick het vlinder-effect: 'een vlinder die vandaag de lucht in Peking doet bewegen, kan volgende maand in New York storm-systemen transformeren'.

De Mandelbrot-theorie stelt dat de natuur met slechts een paar vormen werkt en deze eindeloos herhaalt. Hij geeft daarbij het voorbeeld van het zand dat eenzelfde vorm heeft als het strand waarop het ligt en het strand weer een identieke vorm heeft als de kustlijn. Maar, ofschoon zij elkaar herhalen, hebben zij alle een eigen, originele vorm. Dit zijn voorbeelden van chaos als een natuurlijke kracht en niet, zoals vaak wordt verondersteld, van een gebrek aan orde. Feigenbaum beweert dat er een gemeenschappelijkheid in alle chaos is.

Ik zie deze chaotische kracht bijvoorbeeld in de complexe vormen van bladeren die in de wind bewegen, of in stromend water. Ik voel die kracht als een structuur die te complex is om uitdrukking aan te geven. Mijn werk met mijn gezelschap (La La La Human Steps) illustreert mijn belangstelling voor deze materie en ik voel dat dans er uitdrukking aan kan geven. Het is die kracht die het lichaam in ingewikkelde patronen stuurt en waardoor iets van de chaotische structuur duidelijk wordt. Je kunt stellen dat het lichaam pas wanneer het in rust is een eindige vorm heeft. Slechts door onze kennis van de vorm wordt het lichaam ervan weerhouden gedeeltelijk abstracte en chaotische vormen aan te nemen tijdens de beweging. De geest kent de gedaante van de danser. De geest weet dat het een menselijke gedaante is. Het oog kent dat soort beperkingen niet.

Edouard Lock

TSJAJKOVSKI'S VIOOLCONCERT en soliste Theodora Geraets

'De viool wordt niet langer bespeeld, maar wordt uit elkaar gerukt, bont en blauw geslagen. We zien vulgaire gezichten, horen gevloek, ruiken slechte cognac. Dit Vioolconcert brengt ons voor de eerste maal op de gedachte of er niet muziekstukken zijn die kunnen stinken...

Vleiend waren de kritieken bij de première van Tsjajkovski's *Vioolconcert* in Wenen in 1881 bepaald niet. De recensenten vonden het een abominabel stuk, een zinloze opeenvolging van noten.

Het had Tsjajkovski toch al niet meegezeten met zijn *Vioolconcert*. Hij componeerde het werk weliswaar in nog geen twee weken tijdens een verblijf in Zwitserland, zowel zijn broer Modest als de violist Kotak die hem vergezelden keurden het middendeel echter af. Zij vonden het te traag, te meditatief. In een paar dagen schreef Tsjajkovski vervolgens de nu beroemde en beruchte *Canzonetta*. Zelf tevreden over het uiteindelijke resultaat, droeg Tsjajkovski het werk op aan de Russische violist Leopold Auer die echter op tamelijk grove wijze voor de eer bedankte. Hij adviseerde Tsjajkovski terug te komen wanneer hij het had herschreven. Pas drie jaar later zou Adolf Brodsky het *Vioolconcert* voor het eerst uitvoeren.

Tsjajkovski's *Vioolconcert* (in *D groot, opus 35*) is een typisch laat 19e eeuwse 'virtuozen-werk', met alle ruimte voor de solist en diens technische perfectie. Zoals toen gebruikelijk, bestaat het werk uit drie delen. In het eerste deel, met de cadenzen, staat de dialoog tussen orkest en violist centraal, welke wordt gevolgd door de beruchte passages met de dubbelgrepen.

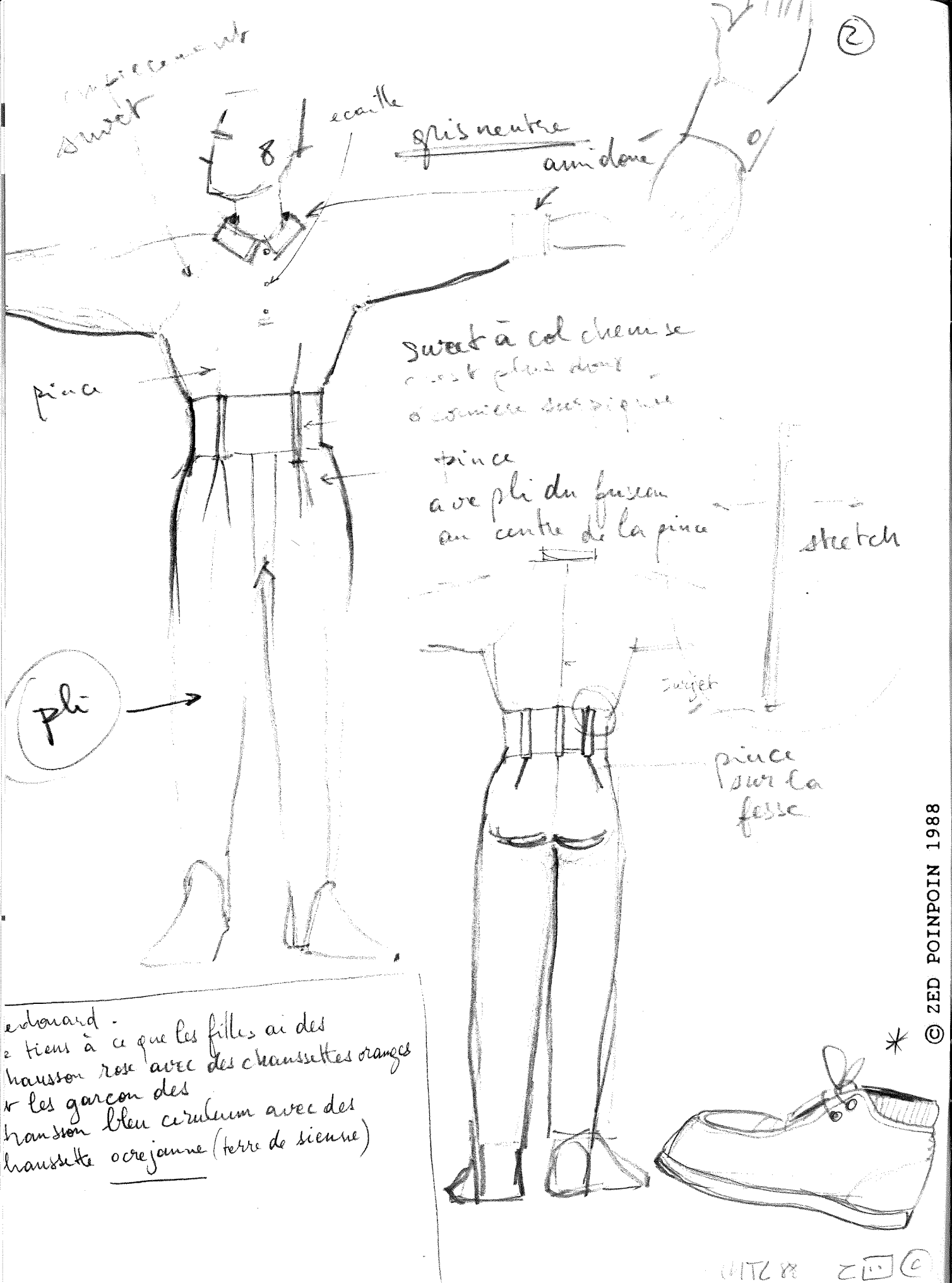
De *Canzonetta*, het lyrische hart van het *Vioolconcert*, begint met een melancholische inleiding van de houtblazers waarna de solist het hoofddeel laat horen. Het is een Russische volksmelodie die overgaat in een wat pathetisch middendeel.

De finale tenslotte laat een bijna zigeunerachtige viool horen: fel, zangerig en voor het gehoor bijna improviserend. Tegelijkertijd is dit het meest dansante deel van het *Vioolconcert*, dat tijdens deze Holland Festival-voorstellingen zal worden uitgevoerd door soliste Theodora Geraets.

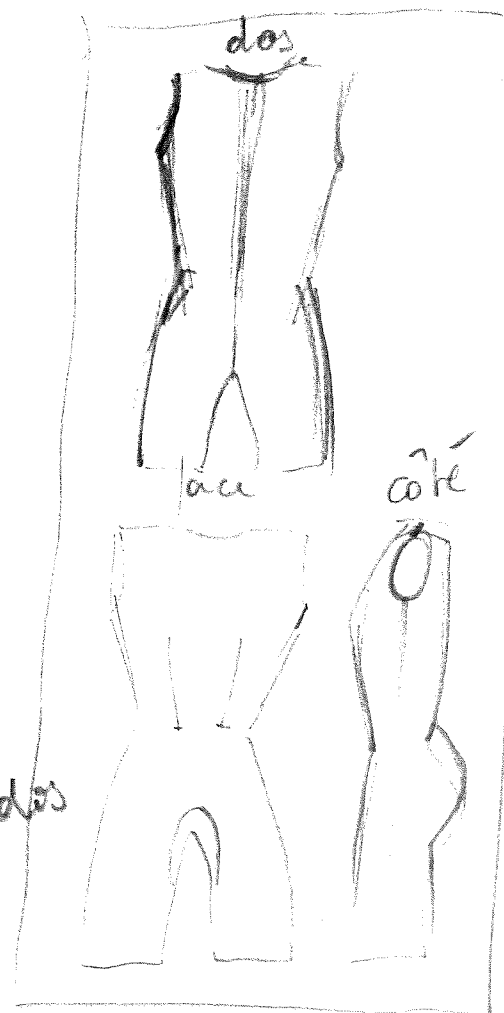
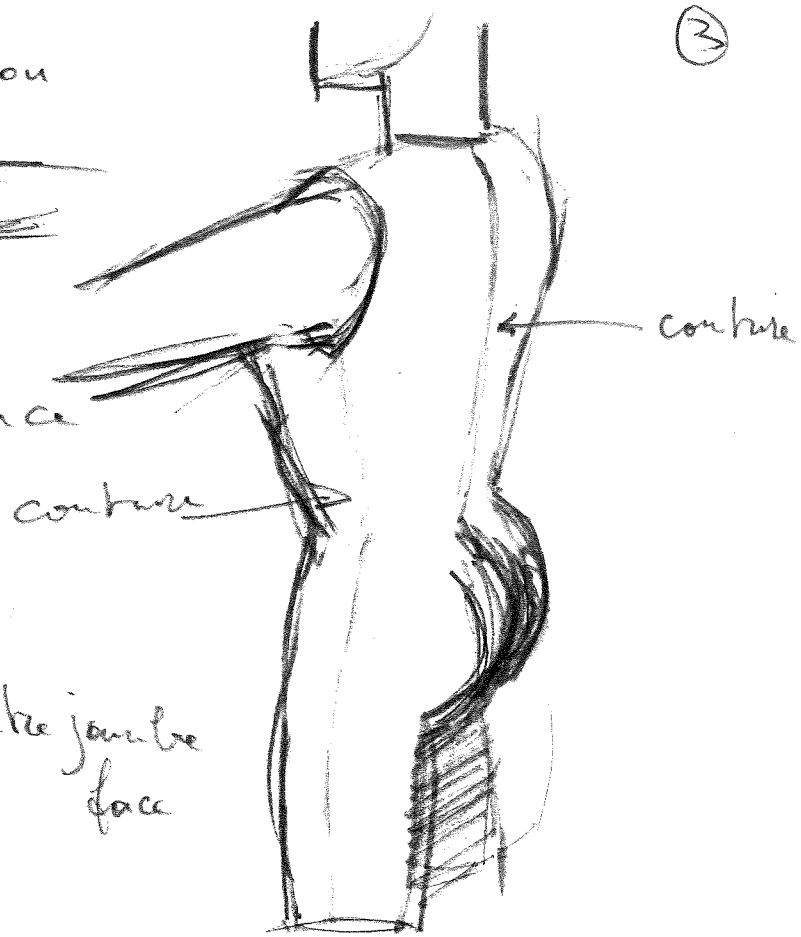
Theodora Geraets begon haar vioolstudie op zevenjarige leeftijd en was leerlinge van Davina van Wely aan het hoofdstedelijke Sweelinck Conservatorium. In het eerste jaar van haar studie nam zij deel aan het Nationaal Jeugdconcours waar zij tweede werd. In 1977 was zij laureate in de International Youth Competition in Glasgow. Nadat zij in 1979 het Oscar Back-Concours won, zette zij haar studie voort aan de Juilliard School of Music in New York. Een jaar later won zij het internationale Bartók-Concours in Aspen in de Verenigde Staten. Sindsdien treedt zij op met diverse orkesten in de Verenigde Staten, Brazilië en vrijwel alle West-Europese landen. Met Tsjajkovski's *Vioolconcert* maakt Theodora Geraets haar debuut bij het Nederlands Balletorkest.

Maarten de Kroon

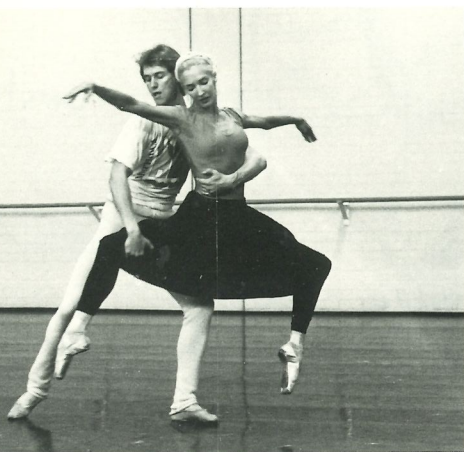

edouard -
 2 tiens à ce que les filles ai des
 hausses rose avec des chaussettes oranges
 & les garçon des
 hausses bleu ceruleum avec des
 chaussette ocre jaune (terre de sienne)

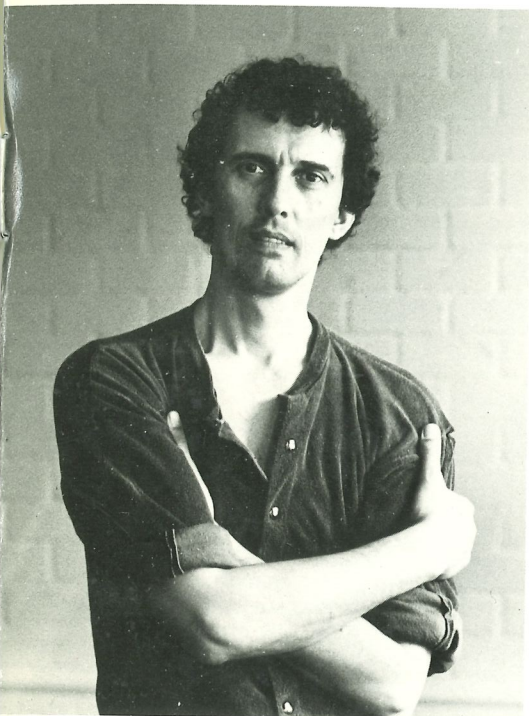
P

rologue and celebration

*choreografie***NILS CHRISTE***muziek***ELLEN TAAFFE ZWILICH****(Prologue and variations; 1984 - Celebration; 1984)***decor- en kostuumontwerp***KESO DEKKER***lichtontwerp***JAN HOFSTRA***première bij Het Nationale Ballet**(tevens wereldpremière)***16 JUNI 1988, HET MUZIEKTHEATER AMSTERDAM***tijdsduur***21 MINUTEN***assistente van de choreograaf***ANNEGIEN SNEEP***Valerie Valentine en Robert Machherndl*

3

NILS CHRISTE

Nils Christe, geboren in Rotterdam, trad in 1966 als danser in dienst bij het Nederlands Dans Theater in Den Haag. In de vijftien jaar die hij aan het gezelschap verbonden was, danste hij in ruim tachtig balletten: werken van vermaarde choreografen als Louis Falco, Hans van Manen, Jerome Robbins, Glen Tetley en Jiri Kylian, welke laatste vanaf 1978 artistiek leider en choreograaf is van het Nederlands Dans Theater.

Eén van de eerste balletten die Christe zelf creëerde, *Quartet* op muziek van Dimitri Sjostakovitsj, werd in 1980 in Keulen onderscheiden met de eerste prijs tijdens de jaarlijkse Jonge Choreografen-competitie. Sindsdien werkt Nils Christe free-lance en heeft hij zich de afgelopen jaren ontwikkeld tot een zowel nationaal als internationaal veelgevraagd choreograaf met inmiddels ruim dertig balletten op zijn naam. Sinds september 1986 is hij tevens medeverantwoordelijk voor het artistieke beleid van het Scapino Ballet.

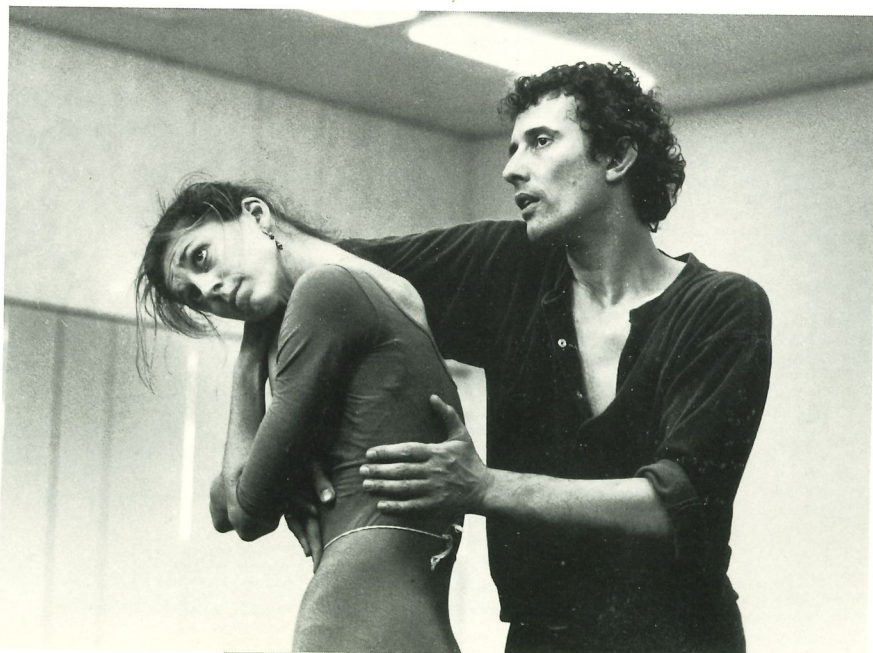
Nils Christe maakte balletten voor het Nederlands Dans Theater (*Four Sea Interludes*), het Scapino Ballet (*Snoefonie; Op is op; Museum* en – recentelijk – *Pulcinella*), Intro Dans (*Pub; Aziza*), het programma 'Op het lijf geschreven' van Alexandra Radius en Han Ebbelaar, in Florence, Nancy, Basel en voor het Ballet van de Parijse Opera.

In zijn Holland Festival-programma van 1985 (in Theater Carré, met het Concertgebouworkest), presenteerde Het Nationale Ballet Christe's pas de deux *Duo Concertant* op muziek van Stravinsky. Deze pas de deux was door Christe in 1984 gemaakt voor het programma 'Duetten voor ballet en muziek' van Radius en Ebbelaar.

In februari vorig jaar voegde Het Nationale Ballet het ballet *Before Nightfall* van Christe aan zijn repertoire toe. *Before Nightfall* zette Christe in 1985 voor het Ballet van de Parijse Opera, na daar eerder al *Symphony in Three Movements* gemaakt te hebben.

Kasper van Noppen

Foto links:
Coleen Davis en Zoltán Solymosi
Foto rechts:
Choreograaf Nils Christe met Coleen Davis

ELLEN TAAFFE ZWILICH

de actuele traditie

Ellen Taaffe Zwilich

Je zou haar een eenling kunnen noemen. Niet omdat ze behoort tot de weinige componerende vrouwen en als eerste vrouw in de geschiedenis de Pulitzer Prize (in 1983) voor muziek ontving, eerder omdat Ellen Taaffe Zwilich in haar werk los schijnt te staan de vele uiteenlopende stromingen in de hedendaagse muziek. In een bepaald hokje past ze zeker niet, of het moet het hokje van hoogst individuele componisten zijn die een duidelijk eigen weg gaan.

Ellen Taaffe Zwilich (Miami, 1939) studeerde aan de Universiteit van Florida en aan de Juilliard School bij Roger Sessions en Elliott Carter. Viool studeerde zij vervolgens bij Richard Burgin en Ivan Galamian en was als violiste verbonden aan het American Symphony Orchestra. Het was componist Pierre Boulez die als eerste een werk van de componiste Zwilich introduceerde: *Symposium*, in 1973. Bekendheid kreeg zij drie jaar later toen haar *Strijkkwartet* in première ging. Sindsdien heeft Ellen Taaffe Zwilich een reputatie opgebouwd als één van de meest eigenzinnige hedendaagse componisten.

Wat opvalt in Zwilich's werk, zowel in *Prologue and variations* en *Celebration* als in andere composities, is de traditie en een grote liefde voor het symfonieorkest. De traditie is die van Mahler, Brahms en Wagner, van Bach en Händel en vooral ook van Stravinsky, Bartók, Schönberg en haar leraar Elliot Carter. Niet dat haar werk een optelsom is van al deze componisten, maar hun invloeden leven door in haar muziek. De lyrische lange lijnen van Mahler en Wagner, de vitale, expressieve violen van Stravinsky, de heftige percussiepartijen van Bartók en Ives, nergens worden ze letterlijk geciteerd, maar op vele plaatsen is haar werk er van doordrenkt. Zwilich heeft meermalen haar bewondering en liefde voor het hedendaagse orkest uitgesproken. Waar veel eigentijdse componisten het symfonieorkest op een zeer specifieke manier, of vaak maar half gebruiken, lijkt zij vooral geïnteresseerd alle mogelijkheden van het orkest te ontdekken en te exploiteren.

De twee composities waarop Nils Christie's nieuwe ballet is gezet, *Prologue and variations* en *Celebration*, zijn daar goede voorbeelden van. *Prologue and variations* (1984) is een stuk waarin vooral de mogelijkheden van de strijkers worden uitgebuit: de verschillende en typerende klanken van de strijkers, het karakter en de expressiviteit weet Zwilich op meesterlijke wijze te gebruiken. De proloog (*Andante misterioso*) introduceert verschillende karakters (of muzikale ideeën) die vervolgens in de variaties (*Allegro*, *Lento*, *Presto* en *Tempo primo*) verder worden ontwikkeld. Het is een uiterst gevoelsrijk stuk, mysterieus en ongrijpbaar.

Celebration schreef Zwilich in 1984 voor The Indianapolis Symphony Orchestra als openingsconcert voor de nieuwe concertzaal van het orkest. Allereerst was de compositie bedoeld als viering van een nieuw begin voor het orkest, tegelijkertijd is het echter een soort toccata of test-stuk voor die nieuwe zaal als een huldiging aan het orkest zelf. De zaal wordt als het ware getest met een grote variëteit aan geluiden, van zacht tot hard, van laag tot hoog en van legato tot staccato. En het is een mini-concert voor orkest, waarin solisten een belangrijke rol spelen en het orkest optimaal aan bod komt.

In zeker opzicht is *Celebration* een tamelijk 'uiterlijk' stuk, in ieder geval veel minder introspectief dan *Prologue and variations*. Toch past het evengoed in de traditie van de muziek zoals Zwilich die ziet. 'We hebben eigenlijk een oneigenlijke grens gelegd in de muziek van onze tijd', aldus Zwilich. 'Er is de bekende muziek als entertainmēt, en die muziek die dieper zoekt en gaat. Als we als artiest optimaal menselijk willen zijn, dan moeten wij ons vrijelijk kunnen bewegen door de gehele variëteit aan menselijke ervaringen'.

Maarten de Kroon

HET NATIONALE BALLET

STICHTING

S BESTUUR

AMSTERDAM

1988

*tableau de la troupe**Het Nationale Ballet werd in 1961 opgericht door Sonia Gaskell***Artistiek leider/choreograaf:**

Rudi van Dantzig

Choreograaf/ontwerper:

Toer van Schayk

Muzikaal leider/dirigent:

Adam Gatehouse

Hoofd artistieke afdeling:

Reuven Voremberg

Balletmeesters:

Maria Aradi, Robert Fisher, Sonja Marchioli

Zakelijk leider:

Mr Anton Gerritsen

Adjunct zakelijk leider:

Dick Hendriks

Eerste solisten:

Coleen Davis, Caroline Iura, Alexandra Radius,
Karin Schnabel, Valerie Valentine, Jeanette Vondersaar,
Joanne Zimmerman, Fred Berlips, Wim Broeckx,
Clint Farha, Lindsay Fischer (*als gast*), Alan Land,
Robert Machherndl, Zoltán Solymosi

Tweede solisten:

Rachel Beaujean, Amanda Beck, Nathalie Caris,
Leigh Hercher, Jane Lord, Cathy Nussbaumer,
Bruno Barat, Reinbert Martijn, John Wisman

Ensemble:

Suzanne Arbabzadeh, Jeannette den Blijker,
Karla Box, Mirjam Braam, Valerie Clark,
Eyla Jeschke, Mindy Krasner, Véronique Kruijswijk,
Renée Kuypers, Barbara Leach, Simonetta Lysy,
Savina Marasi, Silvia Petranca, Claire Philippart,
Susan Pond, Maartje Prince, Esther Protzman,
Mandy-Jayne Richardson, Brigitte Scheid, Anna Seidl,
Kerrie Szuch, Charlotte Toner, Bettina van Wijk,
Leo Besseling, Ted Brandsen, John Brown,
Ruben Brugman, Giuseppe Canale, Christian Claessens,
Kevin Cregan, Alfredo Fernandez, Christoph Feurer,
Raimondo Fornoni, Hein Hazenberg,
Hans van der Heijden, Sabrina van der Kamp,
Andrew Kelley, Peter Koppers, Jan Linkens,
Tibor Markus, Alexander Money-Kyrle, Pierre Paradis,
Krzysztof Pastor, Pedro Romeiras, Margus Spekkers,
Stephen White

Elèves-aspiranten:

Brenda Bood, Melinda Booth, Anne-Elise Hampton,
Saskia Krol, Denise Mitsche, Marta Reig-Torres,
Francesca Salvadori, Daniëlle Valk, Sandra Verbaas,
Robert Bell, Andrew Butling, Johan Greben,
Gilles den Hartog, Arend van Hoorn, Enrico Mathis,
David Newson, Kees Prince, Till Schmidt Rimpler

:

Frits Becht

John Beek

Mevrouw M. Gardeniers-Berendsen

Mr R. W. J. Groenink, penningmeester

Egbert van Paridon, secretaris

Mr J. de Ruiter, voorzitter

Sytze Smit

Mr P. M. Witteman

ARTISTIEKE STAF**Assistent van de artistiek leider:**

Han Ebbelaar

Coördinator Theaterschool:

Francis Sinceretti

Coördinator Operamedewerkingen:

Aina Bilkins

Lichtontwerper:

Jan Hofstra

Bediening volgsports:

Elco Bos, Pat Henny-Wallner, Yvonne Koelman,

Kees van Kuyk, Joep Merckx

Assistent artistieke staf:

Benedikt van der Hoeven

Videomaster:

Henk van Dijk

Eerste choreograaf:

Malin Thoors

Tweede choreograaf:

Karel Schorer

MUZIKALE STAF**Pianisten:**

Robin Barker, eerste pianist, Jaap Dieleman,
Robert Greuter, Tilly Langedijk, Derk Pik

FINANCIËLE ZAKEN**Hoofd:**

Mr Hans van Alphen

Boekhouding:

Cor Degeling, Irma Donker, Rietje Koning-de Leth,
Yvonne Lemette

PLANNING EN MARKETING**Hoofd:**

Dick Hendriks

Chef marketing:

Kasper van Noppen, mediaplanning en
productieleiding

Reclame en perscontacten:

Jeroen Sinnige, Minou Bijl, Astrid van Leeuwen,
Yvonne van Popta

SECRETARIAAT**Secretaresse Stichtingsbestuur en artistiek leider:**

Anna-Marie Gelderman

Secretaresse:

Judith Pommerel, Inge Denekamp,
Emmie Kalshoven-Wesseling

SOCIALE EN MEDISCHE DIENST**Personeelsfunctionaris:**

Willy Campman

Sociaal begeleidsters:

Susanne Hover, Til Mallee

Bedrijfsarts:

Toine Schermer

Masseur:

Fred van Beek

NEDERLANDS BALLETORKEST NBO

Chefdirigent:
Roelof van Driesten
Artistiek adviseur:
Piet Veenstra

Zakelijk leider:
Rob Tijssen

Concertmeesters:
Linda Ashworth, Roseline Piveteau,
Josef Simon
Eerste viool:
William Bernhard, Miroslava Pasić,
Marten Boeken, Charley Senecal,
Marianne Keuning, Mathilde Krabbe,
Jan-Erik van Regteren Altena,
Lorre Trytten, Odile van Eck,
Gijs van der Grinten, Joan Wijzenbeek-
Mooney, Katharina Schönberg
Tweede viool:
Marshall Willox, Lorna Glover,
Evelyn Smith, Attila Gozon,
Mark Nelson, Saskia Moerenhout,
Christian Höfer, Arjen Beintema,
Pamela Willox-Blau, Michiel Eekhof,
Peter de Leeuw, Caroline Guitart

Altviool
Rob van Crimpen, Christina Bennett,
Carina Blanken, Edith van Dalen-Rutz,
Jan Benders, Monique Sytsma-Laanen,
Andrea Veenhuysen-Neuman,
Gerrie Goossens, Andrew Clark,
Lex Luijnenburg

Cello:
Lidewij Scheifes, Jaap Sytsma,
Izuru Saita, Harald Ex,
Judith van Eck-Jamin, Jan Insinger,
Suzanne Degerfors, Tobias Prenen,
Marnik van de Velde

Contrabas:
Quirijn van Regteren Altena,
Lawrence Bennett, Rob Zeelenberg,
Anneke Hogenstijn, Marjan Damsté,
Michael Welsby

Harp:
Douceline Kleijmeer

Fluit:
Peter Dieleman, Tonnie Meijer
Piccolo/Fluit:
Dorine Schade

Hobo:
Thomas Walta, Willy Streefkerk
Althobo/hobo:
Hans Knijff

Klarinet:
Ernst Karten, Harrie Troquet
Basklarinet/klarinet:
Hens Otter, Joris Wiener

Fagot:
Margreet Bongers, Noëlle Probst,
Peter de Wit
Contrafagot:
Maarten Vonk

Hoorn:
Eddy van Dijken, Johan Donker Kaat,
Cees Breederveld, Lenno de Ruyter,
Leo Verreijt

Trompet:
Hendrik Jan Lindhout, Huub Robbeerts,
Jaap van Veen, Dick Radstake
Trombone:
Jeremy Loysen, Harry Tazelaar,
John Pasmans
Bastrombone/trombone:
Bauke Schut
Tuba:
Michael Pietersen
Pauken:
Peter de Vries
Slagwerk:
Jacob Goud, Arthur Cune
Toetseninstrumenten/slagwerk:
Nico de Rooij

Hoofd productie:
Maurits Haenen
Hoofd planning:
Julia Bastiaanse-van Delden
Hoofd administratie:
Gerard Boltje
Publiciteit:
Maarten de Kroon

Secretariaat/administratie:
Lous Scholten van Aschat, *secretaresse*
Irma van Gils, *secretaresse*
Elselien Richter, *adm. medewerkster*
Orkestinspectie:
Jaap Dorstijn, Ed Swanenberg
Muziekbibliotheclaris:
Pierre Voncken
Orkestbodes/chauffeurs:
Frans Lakerveld, Bart Smulders

**HET NEDERLANDS
BALLETORKEST**
Adres:
Het Muziektheater
Waterlooplein 22
1011 PG Amsterdam
Tel. 020-551 88 23

HET HANSON STRIJKKWARTET

v.l.n.r.
Peter Hanson, *viool*
Iris Juda, *viool*
Lionel Handy, *cello*
Douglas Paterson, *altviool*

**Dit programmaboek is een uitgave
van Het Nationale Ballet
in Amsterdam**

COLOFON

*Foto's Het Nationale Ballet en
portretfoto's Lock en Christe*
Jorge Fatauros, Amsterdam
Ontwerp voorkant omslag
Keso Dekker
Foto Roelof van Driesten (pag. 3)
Vincent Mentzel
Portret Hans van Manen (pag. 4)
Hans van Manen, zelfportret
Foto Van Manen en Dowell (pag. 4)
Anthony Crickmay
Ontwerpen pagina's 8 en 9
Kostuumontwerpen van Zed Poinpoin
voor het ballet van Edouard Lock
Foto Ellen Taaffe Zwilich (pag. 12)
Ed Lacey, Jr.
Druk
Muller's Drukkerij B.V., Amsterdam
Zetwerk
Grimbergen B.V., Amsterdam
Oplage
3.000 exemplaren
Periode
16 tot en met 28 juni 1988
Lay-out, samenstelling en productie
Het Nationale Ballet, Kasper van Noppen

HET NATIONALE BALLET Holland Festival-programma 1988

productieleiding
Puck Rudolph
voorstellingsleiding
Helen Henny, Myriame Schoenmaeckers

*Decors, kostuums, rekwisieten, belichting
en geluidseffecten zijn vervaardigd en
worden verzorgd door de Technische
Organisatie Muziektheater*

*Het decor voor Four Schumann pieces
werd vervaardigd door de Fa. Theatex*

*De kostuums voor het ballet van Lock
werden beschilderd door Marlies Kwade*

*Het decor voor het ballet van Christe
werd vervaardigd door de Fa. Nauta*

*De kostuums voor het ballet van Christe werden
mede vervaardigd door Nellie van der Velde*

HET NATIONALE BALLET
POSTBUS 16486
1001 RM AMSTERDAM
020-551.89.11
Telex Muzth 13572

MUZIEKTHEATER

HET

STICHTING HET MUZIEKTHEATER, DIRECTIERAAD EN TECHNISCHE ORGANISATIE

STICHTING HET MUZIEKTHEATER

Directeur:
Wim Sinnige
Adjunct-directeur:
Freek Ossel
**Hoofd programmering
en publiciteit:**
Pieter Hofman
Pers en publiciteit:
Pien Matser, Liesbeth Osse
Programmering:
Rijk Brouwer (*secretaris*)
Bedrijfsvoering:
Hans Lubberding, Sjoerd de Haan
Anneke ten Hagen (*assistente*)
Financiële administratie:
Fred Spaans (*hoofd*)
Steven Schuerhoff, Mieke Stokman
Secretariaat:
Tonny Hendriks (*hoofd*)
Peter Meeuwisse, Harmina Snoodijk
Personeelsadviseur:
Willy Campman

Kassabesprekbureau:
Els Ottenhof (*chef*)
Babette Bredius, Bibi de Bruin,
Henk Elzevier, Petra Fallaux,
Walter Francia, Aline de Jong,
Peter Klerkx, Angeliek van Sambeek,
Bente Wiegman
Buffetten/artiestenfoyer:
Ben van Noort (*chef horeca*)
Koks
André Dobbe, Carel Elling (*chef-kok*),
Didi Corver, Yolanda Jolie,
Gerhard van der Linde
Medewerk(st)ers:
Anna Amenta, Marieke van den Berg
Mick Bolton, Bob Brandsen,
Sarah Day, Ruud Douma,
Frank de Groot, Jiri Hoogland,
Glenn Kensmil, Sandra Kruisbrink,
Sabine Lebesque, Paul Lippett,
Caroline van Oosten, Marijn
Philippina, Saskia van der Poel,
Carla Tensen-Neeffes, Ellen Tinga

(Voor)gebouw:
Frank Drost (*chef*)
Portiers:
Piet van Dijk, René Kinneging,
Frans Riege, Harry Rooker
Algemeen medewerkers:
Peter Driehuis, Mohamed Helaly
Back-stage medewerker:
Joop Driehuis
Medewerkster bedrijfskleding:
Anna Bornhijm
Theatermedewerk(st)ers:
Marjorie Boston, Bert Bronsema,
Trudy Buren, Leontine Bijman,
Helen Cats, Carel Cronenberg,
Marleen van Duin,
Mechteld van Gestel, Margot Gitsels,
Marjolein Goejer, Paul Groot,
Petra Haulussy, Erik Hehenkamp,
Jan-Jaap Herlbron, Leopold Hermans,
Uta Hilger, Frank Hilhorst,
Marieke Hoerber, Monique van
Hunnik, Thijs Kattouw,
Anneriet Klein, Gerard van 't Klooster,
Margreet Knol, Ronnie Kroes,
Anne-Marie Kuper, Annette Kuipers,
Marie-Josée Kuipers, Burt Lamaker,
Sophie Lambo, Roland Lammers van
Toerenburg, Saskia Laurijsen,
Judith Lohr, Annette Lubbers,
Dimitri Mehciz, Els Meihuizen,
Tomas Merckies, Birgit Meijer,
Michel Nillesen, Dianne Potters,
Astrid Pulles, Marjolijn Sas,
Hanna Schouwink, Marion
Schrooten, Eveline de Smet,
Yvonne Spaans, Jannie Stappers,
Hugo Strikker, Albert Strijland,
Ariane Swart, Claudia Tempelman,
Els Tibosch, Michiel Varga van Kibèd,
Marieke de Vos, Yvonne de Vries,
Hannelies van der Wal, Guido Wallagha,
Nicky Willeboordse, Tetje Wubben

Muziektheaterwinkel:
Astrid van der Schoot, Ellen van der
Schoot, Suzanne van der Schoot,
Andrea van der Velde

Rondleidingen:
Christie Hupkes (*coördinator*)
Rondleid(st)ers
Marjolein Akkermans, John Hoks,
Jacqueline Hulleman, Caroline
Jilisen, Margriet Simons,
Anita Twaalfhoven, Jantine ter Veer,
Astrid Vlugg

TECHNISCHE ORGANISATIE HET MUZIEKTHEATER

Directie:
Chris Lievaart, *directeur*
Dhian Siang Lie, *adjunct-directeur*

Secretariaat:
Ineke Top, *hoofd*
Eva Kolarik, *econ. beleids-
medewerkster*
Marjan Beijerbach, Irene Eekhout,
Monica Krayvanger

Productieleiding:
Ed Beentjes, Philip Kaesen,
Puck Rudolph, Aafje Terwey
Voorstellingsleiding:
Saskia Boddeke, Helen Henny,
Liesbeth Kruij, Joke Nieuwenhuis,
Ruud Rockx, Dein Schmidt,
Myriame, Schoenmaeckers

Decoratier:
Albert Verschoor en Harry Lieshout,
hoofden
Cisca Orth, *administratief
medewerkster*
Joop Wahl, *assistent tekenaar*
Timmerafdeling:
Albert Verschoor, *hoofd*
Floor van Dijk, Kas Horn,
eerste timmerman
Paul Horn, Cor Lamers,
Richard Mittemeijer, Theo Mols,
Jan Mulder, *eerste timmerman*,
Rinus Mulder, Jedan Tutuhatonewa,
Ron de Vos
Schilderijafdeling:
Harry Lieshout, *hoofd*
Ernie Gerrits, Willy van den Heuvel,
Denis Klijnsma, Rineke Ostheimer,
Rik Reerds, Pierre Tromp,
eerste schilder
Roelf Visscher
Smederij:
Co van Rijswijk, *hoofd*
Patrick Coyle, André van Vugt,
Peter Wesselink
Kunststofafdeling:
Hein van der Woude
Decoropslag:
Simon van Aaken, Leo Voogd

Toneeldienst
Machiel Lievaart, *hoofd*
Rolf Hauser, *assistent hoofd/tekenaar*
Henk Kempe, *1e toneelmeester*
Henk Koegler, *1e toneelmeester*
Ab Ring, *1e toneelmeester*
Ton de Boer, *2e toneelmeester*
Fred Hendriks, *2e toneelmeester*
Bertus Verheide, *2e toneelmeester*
Rein van der Woude, *2e toneelmeester*
Fons Altena, Marcel Appelma,
Jan van den Bosch, Ger Bouwhuis,
Tonny de Bray, Peter Brem,
Hans van Brunschot, Cor Burger,
Edward Büch, Janko Cerjak,
Ton Derksen, Gerard Deumers,
Mario van Doorn, Frank Dijkstra,
Ralph van Eerd, Joost Gravendaal,
Ruud Groenendijk, Gerard de Groot,
Martin Hamers, Piet Hazewindus,

Huub Huikeshoven, Nico Iping,
Gerrie Jong, Gerrit Kist,
Theo Kortlevers, Theo Kuit,
Joshua de Kuyper, Wim Kuyper,
Mario Mantel, Nico Matser,
Paul Mooyen, Aldo Paulis,
Hein Remmers, Piet Schaar,
Sjoerd Siebenga, Steven Suyl,
Nico Tabak, Jan Vialle,
George Voortman, Joop de Vries,
Martin Wessendorp,
Daan Wouthuysen

Belichtingsdienst:
Wim van den Berg, *hoofd*
Hugo van Uum, *assistent
hoofd/tekenaar*
Guido Beekmann, *hoofd/werkplaats*
Jos Janssen, *1e belichter*
Jan Koremans, *1e belichter*
Gerry van Puymbrouck, *1e belichter*
Bert Dalhuysen, *2e belichter*
Jack de Feber, *2e belichter*
Bertus van Veen, *2e belichter*
Ron Alberts, Edwin Bernhard,
Marcel de Boer, Marcel Broekman,
Arjan Davids, Co van Diepen,
Koos Dolstra, Gerrit Eldering,
Ron Engberts, Martin Eppenga,
Menno Hoezee, Peter Huntelaar,
Vincent Jansen, Vladimir Jerabek,
Gerri Kalkwarf, Gerrit-Jan Klein,
Rob van Moll, Guus Mom,
Michael Poelwijk, Rudi van Praag,
Michel-Floris van Reijn, Siemen
Siemens, Ruud Spoor,
Ronald de Wit

AVC-dienst:
Wilfred Houthuysen, Henk Mühren,
Hans Slotboom, Wil Stam,
Don Vonk, *hoofd*

Rekwisietendienst:
Fred Schwab, *hoofd*
Jean Pierre Custers, Rudolf Gerretsen,
Erik de Haan, Monika Heintz,
Wilfred Kelting, Kees de Reus,
Ruud Sloos, Ad Voet,
Henk van Zanden

Kostuumdienst opera:
Ans den Ouden, *hoofd*
Emmy Grooff, *ass. hoofd/org.*
Eva Oolthoorn, *ass. hoofd/inkoop*
Damesatelier:
Ilona Reuling, *hoofd*
Dorine Bakker, Tonny Blei-Soepnel
1e coupeuse
Creta Cozijn, Annemiek Hupkens,
Roos Lindekamp, Pauline Nanninga,
Winnie Elissen *1e coupeuse*
Herenatelier
Anton Harmelwaard, *hoofd*
Gerard Henger, *1e coupeur*
Sandra Hoogland, Fazi Milli,
Harry van Rijn, Gottfried Roos,
Wim Sihasale, Ingrid Tonnaer,
Johan Spekman, *1e coupeur*
Hoedenafdeling
Liesbeth Kaesen-Koremans
1e hoedenmaakster
Elvira Reuling, *Plastische vormgeving*
Gert Bas, *Ververij*
Tjeerd Ytsma, *Kleedafdeling*
Rob Boehlé, *1e kleider*
Lia Doornekamp, Henny Foekens,
Jeanne van Ringelenstein
Kostuumopslag/schoenmakerij
Meindert de Jong, *hoofd*

Kostuumdienst ballet:
Joop Stokvis, *hoofd*
Atelier:
Elly Bood, Ina van Bruinswaard,
1e coupeuse, Esther Datema
Riet Reiss, Monique van der Velde,
Anna Vonk
Kleedafdeling
Juliette de Haan, *1e kleedster*
Josien de Hoo

Kap- en grimedienst:
Eugene Linneweever, *hoofd*
CorDick van Langelaar,
1e kapper/grimeur
Karola Lansberg, *1e kapper/grimeur*
Ilona Wozniak, *1e kapper/grimeur*
Renée van Doesburg, Vincent van
Dungen, Tim de Waal,
Jan Ruedisueli, Marja van der Wal
de Costa Azédo

Onderhoudsdienst:
Ger ten Hong Li, *hoofd*
Richard Bowring, Jilles van Dijk,
Leo Freijser, Marcel van Houten,
Nigel Pockett, René Reigel,
George Rood, Jakob Schultema,
Ger Veen, Ben Vermeeren

**DIRECTIERAAD
STICHTING HET
MUZIEKTHEATER**
Rudi van Dantzig
Mr Anton Gerritsen
Truze Lodder
Wim Sinnige (*voorzitter*)